	ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка Ул. Младена Стојановића бр. 18, Градишка			УП-С-022
	<i>Поступак израде ортодонтских апарата у Стоматолошкој служби</i>			
Страна 1 од 5	Издање: друго	Важи од: 15.11.2021.	Одобрио Прим. др Весна Глувић - Челић, Директор в.д.	Копија број Е

1 ПРЕДМЕТ И ПОДРУЧЈЕ ПРИМЈЕНЕ

1.1 Предмет упутства

Предмет овог упутства је поступак израде ортодонтских апарата у специјалистичкој амбуланти за ортопедију вилица у Служби стоматологије Дома здравља Градишка, као и дефинисање одговорности у појединачним поступцима рада.

1.2 Подручје примјене

Ово упутство се примјењује у специјалистичкој амбуланти за ортопедију вилица у Служби стоматологије Дома здравља Градишка.

1.3 Надлежности за примјену

За досљедну примјену овог упутства надлежан је начелник Службе стоматологије.

1.4 Искључења

Нема.

2 ВЕЗА СА ДРУГИМ ДОКУМЕНТИМА

2.1 Референтни документи

- Закон о здравственој заштити,
- Стандарди за сертификацију за домове здравља.

2.2 Остали документи

- ПР-ДЗ-003 Управљање медицинском документацијом,
- УП-ДЗ-004 Одржавање хигијене,
- ПР-ДЗ-017 Управљање медицинским отпадом,
- ПР-ДЗ-022 Управљање интрахоспиталним инфекцијама,
- Правилник о раду Дома здравља Градишка.

3 ТЕРМИНИ И СКРАЋЕНИЦЕ

3.1 Термини

Нема.

3.2 Скраћенице

Нема

4 ОПИС ПОСТУПКА (ПРОЦЕСА)

4.1 Организација рада специјалистичке амбуланте за ортопедију вилица

Специјалистичка амбуланта за ортопедију вилица је смјештена у централном објекту стоматолошке службе Дома здравља. Специјалистичка амбуланта у свом саставу има двоје специјалиста ортопедије вилица, двије стоматолошке сестре и једног ортодонтског техничара.

	Страна 2 од 5	Издање:	Важи од:	УП-С-022
		друго	15.11.2021.	

4.2 Поступак израде ортодонтских апарата

Пацијент у амбуланту за ортопедију вилица долази по препоруци доктора стоматологије, породичног љекара или самоиницијативно. Посјете амбуланти за ортопедију вилица и терапијска процедура одвијају се у слиједећим фазама:

4.2.1 I посјета пацијента

Током прве посјете прегледом се утврђује потреба за ортодонским лијечењем, као и потреба обављања одређених предрадњи (санација или екстракција кариозних зуба, селективно брушење, миофункционална терапија, рендгенске информације - панорамски и телерендгенски снимак), те се закузује вријеме наредне посјете (не даље од 6 мјесеци).

4.2.2 II посјета пацијента

- ✓ Отвара се **Ортодонтски картон** за сваког пацијента у који се уноси детаљна анамнеза (породична и лична), те се врши клинички преглед пацијента и уписује се дентални статус;
- ✓ Бирају се стандардне кашике по величини и отисним материјалом (алгинатом) узимају се отисци горње и доње вилице;
- ✓ Узима се загрижај у воску.

4.2.3 Израда студијских модела (сокле)

Стоматолошка сестра узети отисак у претходној фази предаје ортодонтом техничару у зуботехничкој лабораторији, уписује податке о примопредаји у **Свеску евиденције примопредаје отисака/ протетских радова**. Ортодонтски техничар врши преглед и исправност отиска, и заприма ако је урађен добро. Након тога слиједи лијевање отисака за израду студијског модела по активностима:

- На радном столу у зуботехничкој лабораторији врши се излијевање отисака. У отисак од алгината у стандардним кашикама, улије се плави гипс добијен мијешањем праха гипса и воде до жељене конзистенције. Гипс се мијеша металном шпатулом у гуменим шољама. Гипс се ставља на најистуренији дио отиска и помоћу вибратора улијева у шупљине отиска док се не попуни. Након стврдњавања гипса слиједи вађење радног модела из отиска, чисти се алгинат са кашикама и обрезаје добијени модел примером. Радни модел са одређеним међувиличним односом се ставља у гумене калупе ради формирања базе модела. Имамо калупе за горњу и доњу вилицу.
- Замијешамо алабастер гипс у одређеном односу гипса и воде. Њиме пунимо прво горњи калуп и ураћамо горњи модел паралелно са протетском равни. Када се веже бијели гипс у горњем калупу, спајамо доњи радни модел у одређеном међувиличном односу у роза восак са већ одређеним горњим моделом. Ураћамо доњи модел у гумени калуп под углом од 90 степени.
- Када се веже гипс приступамо обради базе модела, оштрим ножићем скидамо вишкове гипса и дубимо базу према одређеном правилу. Исте те површине пређемо брусним папиром. На доњу страну базе модела уписујемо податке (име и презиме пацијента, број љекарског картона, датум узимања отиска). Тако припремљен модел шаљемо у специјалистичку амбуланту на анализу.

	Страна 3 од 5	Издање:	Важи од:	УП-С-022
		друго	15.11.2021.	

4.2.4 *Анализа и мјерења*

✓ Анализа студијског модела

На изливеном (израђеном) студијском моделу (сокли) врши се гнатометријска анализа (студијска анализа модела) која подразумева вишеструке анализе и мјерење као што су: Швращова (Sshwarz) анализа, Мојерсова (Moyers), Болтонова (Bolt), Лундштромова (Lundstroem) и асиметрије.

✓ Анализа панорамског снимка

✓ Цртање профилног кефалометријског снимка на паус папиру и анализа истог

✓ Одређивање терапијског поступка и цртање шеме рада

Напомена:

Иструменти и опрема неопходна за ову фазу рада су: кефалометар, трокраки шестар, ортометар, лениари, угломјери и негатоскоп.

Ова фаза се одвија између друге и треће посјете пацијента, у ординацији и без присуства пацијента.

4.2.5 *III посјета пацијента*

У зависности од терапијског поступка узима се отисак за израду модела. Ако се ради активни плочасти апарат отисак се узима стандардним кашикама и отисном масом (алгинатом), а за функционални апарат - активатор узима се конструкциони загрижај у воску. Отвара се налог **Налог за зуботехничке радове**, црта се шема за израду апарата у зависности од терапијског поступка. Стоматолошка сестра доставља отисак и налог ортодонском техничару.

4.2.6 *Израда апарата*

4.2.6.1 Активни плочасти апарат

По пријему отиска ортодонстки техничар врши лијевање отисака за израду радног модела за израду активног плочасти апарата. Мијеша се плави гипс до жељене конзистенције и улијева у алгинатни отисак помоћу вибратора. Пуне се кашике мало преко руба и остави се да се гипс веже, након чега вадимо гипсани модел из алгинатног отиска. Обрезајемо вишак гипса на примеру. Металним инструментом (лекроном) вршимо радирање плавог гипса у вратном дијелу зуба да би се омогућило смјештање ретенционих елемената уз зуб. Вршимо мотање жичаних елемената, ретенционих кукица, лабијалног лука, опруга и др. помоћу ортодонских клијешта разних облика и жице разних промјера (од 0,6 мм и до 1,2 мм дебљине). Готове смотане жичане елементе лијепимо на радном моделу помоћу размекшаног розе воска са лекроном. Послије изолујемо восак са средством за изолацију и оставимо да се осуши. На сух модел наносимо акрил за хладну полимеризацију (прах и течност) тако да прво сипамо полимер течност па је засићујемо прахом док не поупнимо радни модел и прекријемо ретенционе дијелове жичаних елемената. У овој фази стављамо шраф ако је предвиђен анализом. Вршимо полимеризацију у ивомату на температури од 90 степени, на притиску од 6 бара, 10 минута. По завршеној полимеризацији апарат се обрађује разним облицима фрезе за обраду акрилата, реже се шраф и апарат се шаље на пробу у специјалистичу амбуланту.

4.2.6.2 Функционални апарат – активатор

По повратку студијског модела са анализе, са одређеним конструкционим загрижајем на истом моделу и са одређеним роза воском, приступа се изради гипсаног калупа тј. фиксатора модела. У њему се налазе плитка лежишта дисталних страна модела. Замијешани алабастер стављамо на равну површину радног стола, уронимо дисталне стране базе модела и оставимо да се гипс веже. Затим вршимо одређивање контактних тачака за мјерење модела металним мјерачем (кламфом), обиљежавањем тачака на предње стране основице горњег и доњег модела. Означена мјеста се користе за мјерење размака и провјеравање растојања модела

	Страна 4 од 5	Издање:	Важи од:	УП-С-022
		друго	15.11.2021.	

који би у предњем дијелу требао да буде увијек исти током фазе моделовања активатора у воску. Наступа мотање лабијалног лука као ретенционог елемента, опруга и других жичаних елемената коришћењем ортодонтских клијешта разних облика и жице разних промјера (од 0,6 мм до 1,2 мм дебљине). Вршимо изоловање гипсаних модела средством за изолацију и приступамо адаптацији размекшаног роза воска на радне моделе (горњи и доњи). На сваки се се ставља по једна плоча роза воска и добро адаптира на непце и зубни низ (вишак се одстрани ножићем за восак). Адаптирамо жичане елементе на восак. Од роза воска направимо воштани ваљак чија дужина одговара зубном низу и ножићем спајамо ваљак и восак на моделу. Враћамо модел у фиксатор од гипса ради контролисања загрижајног конструкционог загрижаја. Вршимо обликовање активатора топлим ножићем за восак и активатор је спреман за слање у специјалистичку амбуланту на пробу.

4.2.7 IV посјета пацијента

Пацијент долази на пробу било да се ради о активном плочастом апарату или функционалном апарату. Заказује се термин предаје готовог рада.

4.2.8 Завршна обрада апарата

4.2.8.1 Активни плочасти апарат

По повратку са пробе апарат се враћа на неку од претходних фаза или се приступа завршној обради која подразумијева полирање (на полир мотору помоћу филца, јеленске четке и платнене четке). За високи сјај се користи полир паста. Апарат се предаје стоматолошкој сестри уз налог.

4.2.8.2 Функционални апарата – активатор

По повратку са пробе активатор се улаже у гипсани форгус за искухавање воска. Замијешати гипс (гипс и вода до жењене конзистенције), уронити измоделовани активатор и оставити да се гипс веже. Гипсани форгус спустимо у кључалу воду и оставимо 15-ак минута да се сав восак истопи. Када се восак истопи, форгус се спира бензинским или неким другим средством, изолује средство за изолацију и остави да се охлади. Сипа се акрилат за хладну полимеризацију (прах и течност). Стаља се шраф ако је предвиђен анализом. Полимеризација у ивомату на температури од 90 степени, под притиском од 6 бара, 10 минута. Завршна обрада активатора разним фрезама, реже се шраф шајбом и обаља се шмирглање шмиргл-папиром. Полирање на полир мотору помоћу филца, јеленске четке и платнене четке. За високи сјај користи се полир паста. Апарат је спреман за предају у специјалистичку амбуланту.

4.2.9 Предаја апарата

При предаји се врши адаптација. За функционални апарат брушење косих и водећих жлијебова, а за активни плочасти апарат адаптација ретенционих елемената и брушење по потреби. Пацијенту се дају упуте о коришћењу и одржавању, и заказује први контролни преглед.

5 ПРИЛОЗИ И ОБРАСЦИ

Нема.

	Страна 5 од 5	Издање:	Важи од:	УП-С-022
		друго	15.11.2021.	

6 ЗАПИСИ

Назив документа	Ознака обрасца	Документ формира	Број примјерака	Рок чувања	Мјесто чувања	Евидентирање
Протокол болесника	-	Стоматолошка сестра	1	Трајно	-Архива ДЗ	-
Стоматолошки картон пацијента	-	Ортодонт, стоматолошка сестра	1	Трајно	-Архива службе	-
Упутница	-	Доктор стоматологије	1	-	-Спец. стом. амбуланта	-
Налог за зуботехничке радове	-	Ортодонт, стоматолошка сестра	1	-	-Зуботехничка лабораторија	-
Књига радних налога	-	Стоматолошка сестра, ортодонтски техничар	1	5 година	-Архива ДЗ	-